

શ્રીમાન્ ત્રિકમલાલ રણુછોડલાલ દેશાઈ,
બી એ એલ્ એલ્ બી. ના ઉદ્ધાર
આશ્રયે પ્રસિદ્ધ થયેલાં

લગ્નગીત.

~~~~~

રચી પ્રસિદ્ધ કરનાર
કેશવલાલ હરગોવિંદદાસ શેઠ.
મુ. ઉમરેડ.

~~~~~

પ્રીન્ટિંગ પ્રેસમાં
મજબૂતીથી છાપ્યા
મમદાવાદ

પ્રથમાવૃત્તિ પ્રત ૧૧૦૦.
સંવત ૧૯૭૨ સને ૧૯૧૬.

મંગલ હેતુ.

ભાવના:

૬૧૬૬

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કોપીરાઈટ-સંગ્રહ

સર્વપૂજ્ય એવાં સમર્થ અન્ય સનાતન તત્વો સાથે
“ લગ્નભાવના ” પણ આપણીજ ભૂમિની માત્ર કલ્યાણક છે-
પવિત્ર છે, સ્તુત્ય છે, આદર્શ છે: નિર્વિવાહ મનાયલી એ
ભાવનાનાં આછાં છાંટણાંથી આ ‘ લગ્નગીત ’ છટાયલાં છે-તે
એટલાજ વાસ્તે, કે પેલા એક ઉખાણા પ્રમાણે આપણે અહીંની
“ વિવાહ ચેલી નાર ” કંઈ કરતાં ફટાણાં ગાવાં વિસારે પાડે
અને આ તેમજ આવાં ગીત લણે.

મુજ ત્રિકમલાલભાઈને મારો આ આશય ગમ્યો ને-જો કે
આટલાં થોડાં થોડાંય-ગીત પ્રકટ કરવા સારૂ એમણે આર્થિક
ઓથ સાથે આજ્ઞા કરી: એ દૃષ્ટાંત લેવું સૌ સદ્ગૃહસ્થોને
ઘટતુંજ છે, ને માનું છું કે લગ્ન પ્રસંગે ખર્ચાતાં અઢળક
ખર્ચમાંથી આ દિશા લણી થોડાંક નાણાં વેરવાનો ફાળો પડતો
રહેશે તો તે સૌને વાસ્તે સુલભ ને સુખદ છે.

અમદાવાદ.

૧૪. ૫ : ૧૯૧૧

(શ્રીમાન ત્રિ ર. દેશાધના ત્રિ. ભાષ
સુન્દરલાલના) લગ્નનો મંગલ સમય.

કેશવ હ. શેઠ.

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાક ૬૨૬૬ વર્ગિક

પુસ્તકનુ નામ લગ્નગીત

વિષય દ-૧૬

—વિષયક્રમ:—

અભિનન્દન....	૪
દેવનાં હુંદુભિ.	૩
ગિર્વાણુ	૪
સાજનનાં સ્વાગત્	૫
લગ્નભાવ.	૬
લગ્નવેદી.	૭
લગ્નમંડપ.	૮
“ મેઘાડંબર ગાજે. ”....	૯
લગ્નલ્હાવ.	૧૦
સમપદીનું રૂપાન્તર.	૧૧
લગ્નપ્રીક્ષા.	૧૩
યુગલને અમર આશિષ.	૧૩
સાસરે બળાવતી વેળાએ.	૧૪
સખીનું સાસરું.	૧૫

સુન્દરગીત..

અભિનન્દન.

સુન્દર તમ સૃષ્ટિ હજો સુન્દર સુન્દરલાલ !
નલ-તારા સમ નૂર તપો તારામતિ રસાળ !

દેવનાં દુંદુભિ.

વિજૃમ્ભિતં ચ દિવ્યસ્ય મંગલાયદ્વયોરપિ ।
સ્તનાયિત્નો રિવામન્દ્રં દુન્દુભે દુમદુમાયિતમ્ ॥
ભવભૂતિ.

ભાવાર્થ:—

દુન્દુમાયિત દુંદુભિ આ દેવલોક તણા મહા
પ્રહ્લનાદ સમા ગાજે ભદ્ર કારણ ભેડિના.

ગિર્વાણુ.

સન્તુષ્ટો भार्यया भर्ता भर्त्रा भार्या तथैव च ।
यस्मिन्नेव कुले नित्यं कल्याणं तत्रवै ध्रुवम् ॥
મનુસ્મૃતિ.

ભાવાર્થ:—

તૃપ્ત સ્વામી પત્નીથી, ને પત્ની તેમ પતિ થકી
ત્યાજ કડ્યાણુ છે નિત્ય આવી જો કુળમાં નીતિ.

સાજનનાં સ્વાગત.

(આસો માસે શરદપૂનમની રાત જે—એ રાત્ર.)

મન-માન્યાં અમ મોંઘેરાં મહેમાન જે !
પુણ્યભર્યા તમ ભાવે પુનિત ! પધારશો.

વાટ જેતાં ઊભાં પ્રકુલ પ્રાણુ જે !
મન્દિરિયે તમ પગલા પનોતાં ઢાળશો.

પગલે પગલે કુંકુમનાં નિશાન જે !
શકુનવતાં ! માંડવડો શોભાવશો.

સ્નેહુખીલ્યાં તમ અંતરનાં ઉદ્યાન જે !
પાથરીને પરિમલ મધુરી પમરાવશો.

આત્માનાં તમ ઉજ્જ્વલ રસ-કલ્યાણુ જે !
રાંક—તીથને રસી, રસિક ! અજવાળશો.

મીઠડાં અમારાં માયાળુ મહેમાન જે !
ઉણપ ખમી, શુદ્ધ આદરને સત્કારશો.

મન-માન્યાં અમ મોંઘેરાં મહેમાન જે !
પુણ્યભર્યા તમ ભાવે પુનિત ! પધારશો.

લગ્નભાવ.

(“ શ્રી ગુરુ ચારણ વર્ણનું પ્રેમે લાગું પાય ” એ ધોળનો રાગ.)

પુણ્ય ફળ્યાં સખી ! પૂર્વનાં રે, હૈડે હરખ ન માય;
જીવન ખીટ્યાં, કુલ-આંગણે રે, આજે વ્રત ઉઠવાય;
સાહેલડી ! લાડી લાખેણી લાબ્યો લાડણો.

ડાહ્યાં માખાપની હુહિતા રે, શશિ-રેખા સ્વરૂપ;
સૂર્ય સમોવડ રાજવી રે, તેજ-કલા અનુપ;
સાહેલડી ! લાડી લાખેણી લાબ્યો લાડણો.

પિયુજ અજવાળે આત્મને રે, ઢોળી તેજ-અંબાર;
અભિષેક સૌન્દર્ય સ્નેહનો રે લાડી આરંભે સાર;
સાહેલડી ! લાડી લાખેણી લાબ્યો લાડણો.

ગોર-બદનની ગોરડી રે ! ગ્રહને ગરવા સદ્ગુણ;
દૃઢ ને દિલે કંચન સમા રે, વરસાય ! રૂહેશો નિપૂણ;
સાહેલડી ! લાડી લાખેણી લાબ્યો લાડણો.

કલ્યાણ પન્થે કોડામણાં રે, પુણ્યના માંડશે પાય;
આશિષ પામતાં દેવની રે, વિવા' વૈકુંઠ વંચાય;
સાહેલડી ! લાડી લાખેણી લાબ્યો લાડણો.

અખંડ રૂહો વરદોડિયું રે, યશ દેશ-વિદેશ;
અમર-વેલ શો વાધને રે, લાડી વેલો વિશેષ;
સાહેલડી ! લાડી લાખેણી લાબ્યો લાડણો.

લગ્નવેદી.

(બાણાસુરની નગરીમાં ગરવડીમાં નિશાન રે-એ રાત.)

નલછાંયાં સમ માંડવે સખી ! ગાશું ખરંબાં ધીત રે;
જે ગીતની સુગન્ધ વહેં બ્રહ્માન્ડમાંરે !

મર્ત્યભૂમિને ફેડી રે, દેવચરણ ધૂળીં ખેડી રે,
મંડપ મધ્યે મઢાવો શુભ વામનજીની વેદી રે;
જે વેદીની ધૂમ્ર વહેં બ્રહ્માન્ડમાંરે !

અગ્નિહોત્રિ ગુરૂ જૈનાં હોય તપોબળ ખડોળારે,
કૂહાવો-સાથે લેતા આવે પિતૃઅગ્નિ પુરાણારે;
જે અગ્નિનાં તેજ તપે બ્રહ્માન્ડમાંરે !

બ્રહ્મવિદો શુચિ વેદ ગાયે, મગલઅષ્ટ ભણે સફલાવે,
સૂર્ય-શશિની ઉપમાએ 'અખંડ' અશિષ આહેરે;
જે આશિષની અમી ઢળે બ્રહ્માન્ડમાંરે !

લગ્ન-ચરણની સાક્ષીએ હંપતીં પ્રુવને અંખેરે,
ગુરૂજી, ભુગલ-જીવન ફેરી દિવ્યગ્રંથી ગાઠિરે;
એ ગ્રંથી નવતેરી નવખંડમાંરે !

લગ્નમંડપ.

(સીતા સ્વયં વર રચિયો રે રાયે—એ રાગ.)

મંગલ ઉત્સવ મચિયો રે; લગ્નમંડપ રચિયો:
 કહળીના સ્થંભ ને ચન્દરવો ભારે,
 તરિયાં તોરણ દ્વારે રે, લગ્નમંડપ રચિયો.
 કુંકુમની ગારે આંગણાં લીંખ્યાં,
 કેસરનાં છાંટણાં છાટયાં રે, લગ્નમંડપ રચિયો.
 ફેરે કુલે ગૂથી વાડી મધૂરી,
 સાથિયા-રંગોળ પૂરી રે, લગ્નમંડપ રચિયો.
 સાથીએ સાથીએ રામનાં બાણ,
 રામનાં વેણુ-વખાણુ રે લગ્નમંડપ રચિયો.
 લગ્નને માંડવે મન સખી ! મોહે,
 (એવો) સંસારમંડપ સોહિરે ! લગ્નમંડપ રચિયો.
 ગૃહ-વ્રતને સ્થંભે એ મંડપ રચાયો,
 અગન ચન્દરવો છાયો રે, લગ્નમંડપ રચિયો.
 રંગ પૂર્યા મહીં સન્ધ્યા-ઉષાના,
 પાઠ પઢાવે મજાના રે, લગ્નમંડપ રચિયો.
 તપો તેજે એવો મંડપ નવલો,
 દંપતી સુભાગ્યે ભવમાં રે, લગ્નમંડપ રચિયો.

“ મેઘાડંબર ગાજે ”

(એવો તે ચન્દ્રમાનો ઉદ્ઘાળો મેઘાડંબર ગાજે. એ રાગ.)

સજનીને મગલ માંડવે— મેઘાડંબર ગાજે !
 ક્ષાત્યા કુત્યા કુલ આગણે— મેઘાડંબર ગાજે !
 મોતી પૂર્યા મણિચોકમા— મેઘાડંબર ગાજે !
 પ્રભુતા ભર્યા પ્રભુલોકમા— મેઘાડંબર ગાજે !
 આજે ધન્ય ઘડી લગ્નની: મેઘાડંબર ગાજે !
 આખી ઝગે દેવ-ચરની: મેઘાડંબર ગાજે !
 લાડઘેલાં લાડી-લાડણી ! મેઘાડંબર ગાજે !
 શશિ-રવિ શાં સોહ્યામણી ! મેઘાડંબર ગાજે !
 વાજે હુંહુલિ દેવનાં: મેઘાડંબર ગાજે !
 કલ્યાણ વાંચે એ બેઉનાં: મેઘાડંબર ગાજે !
 સંસાર—આરો સોહ્યલો: મેઘાડંબર ગાજે !
 દેવોને કાજે ય દોહ્યલો: મેઘાડંબર ગાજે !
 એવે મોંઘે ભવ-નાવડે મેઘાડંબર ગાજે !
 સફર ઈશ કૃપા વડે સખી સફળ છાજે !
 મોતી પૂર્યા મણિચોકમાં મેઘાડંબર ગાજે !
 પ્રભુતા ભર્યા પ્રભુલોકમાં મેઘાડંબર ગાજે !

લગ્ન લહાવ.

(વળસીનો ક્યારો છળછળ મહીં વાળ્યો બધનો છાડે-એ રામ.)

ધન્યરે અવસર મારે આજ અનુપમ લગ્નનો લહાવોરે—
આજ મારે લગ્નનો લહાવોરે.

વિવા'ની વધાઈઓ સોનાનો સૂરજ પ્રભાતે લાગ્યોરે—
આજ મારે લગ્નનો લહાવોરે.

લાગ્યો લાગ્યો સંગે તેજ ભર્યા કુમ્ભ અમૃતની લહરીરે—
અમુલ્ય અમૃતની લહરીરે.

ધન્ય જેનાં ભાગ્યમાં વધુ-વર વ્રતની દિક્ષા લખેલીરે—
જન્મ ધરી પહેલી કે છેલ્લીરે.

નયણી ભરી છાંદું અઢળક અમી, કે જુગલને પાઉરે—
અમી સુધા જુગલને પાઉરે.

અંતરથી બીલીને સ્નેહનાં ફુલડાંએ વહાલાંને વધાવું રે,—
સખી ! હું તો વહાલાંને વધાવું રે;

આનન્દ-સાગર ઉલટયો: આયમ્યા દાનવના દિનરે—
અલિહારી લગ્નના દિનરે.

દેવે દયા વરસાવી એ અમેરા લહાવામાં લીનરે —
સખી ! હું તો લહાવામાં લીનરે.

સપ્તપદીનું રૂપાન્તર,

(પ્રજ્ઞ તમ સાથે પ્રીત હરી મનથી—એ સમજી જાયા.)

આ પ્રથમ પદે, પ્રિય પ્રાણુ સખા !

નિજ આત્મ વહે પ્રહ્લ જોલ યથા:—

“ સુખ હુઃખનો સાથે સાથી છું:

“ પોતે જેવા, તેવી ઠાસી હું. ”

આ દ્વિતીય પદે, પ્રિય પ્રાણુ સખા !

નિજ આત્મ વહે પ્રહ્લ જોલ યથા:—

“ આખાલ વૃદ્ધને કુલવાસે

“ ચોખીશ: જે નથી તે પણ લાસે. ”

આ તૃતીય પદે, પ્રિય પ્રાણુ સખા !

નિજ આત્મ વહે પ્રહ્લ જોલ યથા:—

“ તન્મય તમ ભક્તિમાં શિષ્યા;

“ ને વહન હૃદયમાં પ્રિય ભાષા. ”

આ ચતુર્થ પદે પ્રિય પ્રાણુ સખા !

નિજ આત્મ વહે, પ્રહ્લ જોલ યથા:—

“ તમ તાપે તપીશ હું શિયળ-વતી;

“ ને આજ્ઞા પાળીશ ઉલટથી. ”

આ પંચમ પદે પ્રિય, પ્રાણ સખા !

નિજ આત્મ વહે બ્રહ્મ બોલેલ યથા:-

“ ઋતુકાળે, શુચિસ્નાને, પુનિતા;

“ સંયોગ તમ ચાહીશ: બન્ધુ બીજા. ”

આ ષષ્ઠ પદે, પ્રિય પ્રાણ સખા !

નિજ આત્મ વહે બ્રહ્મબોલેલ યથા:-

“ લગ્ન-સ્નેહ ગ્રંથીના ગ્રંથનમાં,

“ છે સાક્ષી વિજ્ય આપણમાં ”

આ સપ્તમ પદે, પ્રિય પ્રાણ સખા !

નિજ આત્મ વહે બ્રહ્મબોલેલ યથા:-

“ ધર્મે, યજ્ઞે, વ્રત, પુણ્ય વિષે,

“ સ્હાયક છું સ્વામી ! હરનિશે. ”

(સર્તા) “ શુદ્ધ સ્નેહરાસી, સુકાની સખી !

સ્વીકારું સખ્યવ્રત-રેખા બધી:

મુજ વ્રતમાં ધરું તુજ અંતરને:

નિજ સમ હો, યાચું ઇશ્વરને. ”

(સંસ્કાર માસ્કર ઉપરથી)

લગ્નદીક્ષા.

આત્મનાતેઽઽત્માનં સંદધામિ
 પ્રાણૈસ્તે પ્રાણાન્સંદધામિ
 અસ્થિભિરસ્થીનિ
 માંસૈર્માંસાનિ
 ત્વચાત્વચમ્

ભાવાર્થ:—

(પારસ્કર ગૃહ્યસૂત્ર)

આત્માએ આત્મને ગાંઠું: પ્રાણે પ્રાણ પરોવું છું:
 માંસ, અસ્થિ, ત્વચા ત્હારાં મ્હારાં સાથ હું જોડું છું.

યુગલને અમર આશિષ.

(વસત તિલકા.)

સીતાજીનાં શૌચળ પામી, વધુ ! પૂજાને:
 ને રામની વિભૂતિએ વરજી ! સુહાગ્રે:
 તે ધર્મ, પ્રેમ તમ શાસનમાં સમાજે:
 તે સત્ય નિજ કુલવાસ વિષે વિરાજે.
 સસારમાં સુર સમાં સરજીવી સ્વર્ગ,
 સંસારનાં તિમિરથી વિકસાવી ભર્ગ;
 ભર્ગે તપો અચળ: દંપતી ! દેવ ભાવે
 આશિષથી અમર યુગલને વધાવે.

સાસરે વળાવતી વેળાએ:—

(સૂનાં મંદિર સૂનાં માનિયાં—એ વચની કાવા.)

પાળી પોષીને ફીધ ચોટી પરાયાં માટ
ઉતર્યો અમરિ અધિકાર રે
વેણુ કાણુ વીણુરો બહાણનાં ?
દીધી “વાડી” તે ખીલવી, લેણો સુખમરાટ
પમરાવશેછ સંસારરે
સાર શુદ્ધ ઝીલને માળીડા.

x x x x
સરખી સમાણી મળી ટોચે સાહેલીઓ
સૂની સોર’તી તારે માટરે
બહેલી બહેલી વળને અલબેલડી !

ઓખું આણીને હેડાં ભરતી સાહેલીઓ
આધી સાસરિયાની વાટરે
સદેશ યોકલને અલબેલડી !

છુટી મીઠી ભાવતરની હુંકર્યો રસધેલી હો !
તળ્યો બહાલો સહિયરનો સહવાસરે
મિશ્ર મકળે ઢળને અલબેલડી !

સાસુ, સસરા ને સુશિયલ સ્વજન ગૃહવેલી હો !
સેવાથી સંતોષી સૌ સાથરે
સુભાશિષ મેળવને અલબેલડી !

ઉડતાં ઉન્નત શૃંગ રખે સાહેલી હો !
શ્રીતમની પામીને પાંખરે
અમને ન વિસરને અલબેલડી !

સખી

(બાસો માસે શરદ પૂનમની સત ને—એ રાત્ર.)

સાસરિયું મુજ સ્વર્ગ સમું ગૃહતીર્થ ને !

બલિહારી સખી રે માસ સંસારની :

સસરાળ સવારનું નિર્માળ નામ ને !

સાસુ મારાં સુર તરૂં શી છાંયડી.

જેઠ ગૃહજીવનનું જમણું અંગ ને !

જેઠાણી સખી ! સ્નેહ વસતી વાડણી.

દીપરજી લાડકવાયા રસખાલ ને !

દેરાણી ઉભરાતી વાડી કુદી.

નણદી નીતરતો અમીનો અભિષેક ને !

નણદોષ સંસાર દીપક નહ નાવડું.

વીર મારો શરદપૂનમનો અંદ ને !

એ'ન મીડી ધવલ ચળકતી અંદની.

કુટુમ્બ-કલોલે ડાલે દિગ્ધાલ ને !

બાલુડો પરમેશ્વરનું પારેવડું,

કંથ મારા પરમ પ્રભુનું ખાત્ર ને !

પાત્રપૂજક હું અલ્પબોધાની આરતી.—સાસરિયું.

